

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Warszawa, 13.03.2012 r.

RPO-R-071-10/2012

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pan
Jarosław Gowin
Minister Sprawiedliwości
Warszawa

Szanowny Panie Ministrze

Uprzejmie dziękuję za przesłanie przy piśmie z dnia 23 lutego 2012 r. (DL-P-I-402-3/12/8) projektu *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej*.

Działając w ramach zadań powierzonych Krajowemu Mechanizmowi Prewencji, na podstawie art. 19 pkt c Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192), zgłaszam następujące uwagi i propozycje odnośnie zawartych w projekcie rozporządzenia przepisów.

Proponowana przez ustawodawcę w § 21 ust. 2 norma prawna, wprowadza nie znany obecnie obowiązującemu rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 2003 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz. U. Nr 194, poz. 1902) (dalej rozporządzenie), instrument walki jednostek penitencjarnych z przeludnieniem. Ma on na celu umożliwienie wykorzystywania cel izolacyjnych, przeznaczonych do wykonywania kary dyscyplinarnej określonej w art. 143 § 1 ust. 8 Kodeksu karnego wykonawczego (dalej k.k.w.) na potrzeby związane z zakwaterowaniem w nich nieukaranych dyscyplinarnie osób pozbawionych wolności. Zgodnie z projektem, do celi izolacyjnej, charakteryzującej się (ze względu na jej karno-dyscyplinarne przeznaczenie) obostrzeniami w zakresie warunków techniczno-bytowych (§ 20 projektu), mogłyby

trafić osoby pozbawione wolności, wobec których nie zastosowano kary określonej w art. 143 § 1 ust. 8 k.k.w. Krajowy Mechanizm Prewencji stoi na stanowisku, że projektowany przepis przyczyni się w praktyce do ograniczania praw takich osób. Z takimi przypadkami przedstawiciele KMP zetknęli się w praktyce w niektórych z jednostek penitencjarnych podczas przeprowadzanych w nich wizytacjach prewencyjnych (Areszt Śledczy w Grójcu, Areszt Śledczy w Choszczynie, Areszt Śledczy w Kielcach). Osoby pozbawione wolności zakwaterowane w celach izolacyjnych tych jednostek ze względu na brak miejsc w celach zwykłych, żaliły się w trakcie rozmów z przedstawicielami Mechanizmu na stosowanie nieuzasadnionych ograniczeń w korzystaniu z przysługujących im praw oraz na warunki pobytu. Należy jednocześnie podkreślić, że stworzenie takiej możliwości jako remedium zapobiegającego przeludnieniu jednostek penitencjarnych, może powodować sytuacje, w których wykonanie kary dyscyplinarnej określonej w art. 143 § 1 ust. 8 k.k.w. będzie napotykać w praktyce na obiektywną przeszkodę w postaci braku wolnych miejsc w celach izolacyjnych. Zwrócić trzeba wreszcie uwagę, że proponowane rozwiązanie stoi w sprzeczności z treścią § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie trybu postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów (Dz. U. Nr 202, poz. 1564). Przepis ten wyłącza bowiem możliwość wykorzystywania m.in. cel izolacyjnych do przeciwdziałania przeludnieniu jednostek penitencjarnych.

Przepis § 29 ust. 2 stanowi odpowiednik § 90 ust. 2 obecnie obowiązującego rozporządzenia. Zgodnie z treścią projektowanego § 29 ust. 2, umieszczenie w celach dla tzw. osadzonych niebezpiecznych innych osób pozbawionych wolności, jest co do zasady zabronione. Ustawodawca przewidział jednakże w ust. 3 projektowanego przepisu wyjątek od tej zasady, dopuszczając umieszczenie w takich celach, innych aniżeli więźniowie „N”, osób pozbawionych wolności, o ile nie będą one przebywały wspólnie z nimi w celi mieszkalnej (§ 29 ust. 3 w zw. z ust. 3 projektu oraz § 90 ust. 2 w zw. z ust. 3 rozporządzenia). Właściwe zrozumienie treści obecnie obowiązującej oraz projektowanej regulacji dotyczącej analizowanej kwestii, wobec braku wyraźnego odesłania w nich do przepisów Kodeksu karnego wykonawczego, wymaga od adresata tych norm świątecznej

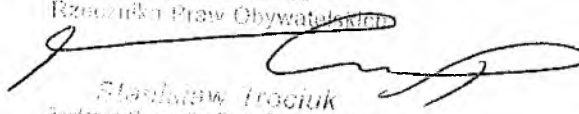
znajomości całości prawodawstwa karno-wykonawczego. Zgodnie z intencją ustawodawcy, możliwość wyjątkowego podjęcia przez dyrektora danej jednostki penitencjarnej decyzji o umieszczeniu w celi dla tzw. osadzonego niebezpiecznego innej osoby pozbawionej wolności, ograniczona jest zgodnie z przepisami Kodeksu karnego wykonawczego, do dwóch grup osób pozbawionych wolności, a mianowicie do osób, które popełniły przestępstwo działając w zorganizowanej grupie przestępczej (art. 88a § 3 w zw. z art. 88 § 4 k.k.w.) oraz osób pozbawionych wolności, które korzystają ze statusu świadka koronnego (art. 88a § 4 w zw. z art. 88 § 5a k.k.w.). Warto jednocześnie dodać, że możliwość umieszczenia świadka koronnego w celi dla osadzonego niebezpiecznego warunkowana jest dodatkowo jego zgodą (art. 88a § 4 k.k.w.). Brak wyraźnego odesłania do przepisów Kodeksu karnego wykonawczego, rodzi także obawę iż umieszczanie osób pozbawionych wolności w celach dla tzw. osadzonych niebezpiecznych, będzie następowało także na podstawie innych, nieprzewidzianych przez ustawodawcę przesłanek.

Poparcie obu tez, stanowią ustalenia czynione przez przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji w trakcie wizytacji jednostek penitencjarnych. Korzystanie przez dyrektora danej jednostki z możliwości decydowania o umieszczeniu w celach dla tzw. osadzonych niebezpiecznych innych osób pozbawionych wolności, czynione jest w oderwaniu od przywołanych powyżej przepisów Kodeksu karnego wykonawczego i stosowane jako kolejny instrument służący przeciwdziałaniu przeludnieniu jednostki. Takie sytuacje przedstawiciele KMP odnotowali w Zakładzie Karnym w Rzeszowie oraz w Areszcie Śledczym w Kielcach. Poza naruszeniem § 90 ust. 3 obecnego rozporządzenia w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, dochodzi w takich sytuacjach do jednoczesnego naruszenia § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie trybu postępowania właściwych organów (...), który to przepis wyłącza cele dla tzw. osadzonych niebezpiecznych z miejsc zakwaterowania służących przeciwdziałaniu zjawisku przeludnienia.

Mając powyższe na uwadze Krajowy Mechanizm Prewencji stoi na stanowisku, że projektowany przepis § 29 ust. 3 wymaga odesłania w jego treści do przepisów Kodeksu karnego wykonawczego i proponuje następującą zmianę jego brzmienia:

§ 29 ust. 3. „W uzasadnionych przypadkach dyrektor może podjąć decyzję o umieszczeniu w celi dla osadzonych niebezpiecznych innych osadzonych, o których mowa w art. 88a § 3 i § 4 kodeksu, z zastrzeżeniem ust. 2.

Z poleceniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

z up. Dyr. Respektu
mgr Marcin Kusy

Specjalista